

Nova umetniška transverzala

Izšla je revija, ki prinaša zemljevid vzhodnoevropske umetnosti – Umetniški projekt Irwinov

Umetniška skupina Irwin je pred nekaj dnevi na portoroškem zlatem bobnu skupaj z agencijo New moment, ki jo vodi Dragan Sakan, predstavila 20. številko revije New Moment: East Art Map (Zemljevid umetnosti vzhodne Evrope). Gre za projekt, ki je posledično več kot desetletnega ukvarjanja skupine Irwin z umetnostjo Vzhoda.

Irwini so prepričani, da si morajo (vzhodni) umetniki najprej ustvariti določen kontekst, znotraj katerega ustvarjajo, da se lahko na svetovnem prizorišču vzpostavijo kot primerni sogovorniki. »Problem artikulacije naše (umetniške) pozicije v okviru umetnosti Vzhoda je že dolgo sestavni del našega dela,« sta povedala člana skupine Irwin Borut Vogelgnik in Andrej Savski. »S tem se načrtno in kontinuirano ukvarjamo že od konca 80. let. V knjigi Kapital, s katero smo načeli ta problem, se, denimo, konkretno pojavi termin vzhodni modernizem. East Art Map pa je finalni vpis tega v zemljevid, ki pokriva časovno obdobje od konca druge svetovne vojne pa vse do danes.« East Art Map pojmujejo kot umetniški in ne umetnostnozgodovinski projekt.

»Ko so se v 90. letih pojavili t. i. real time projekti in so umetniki v muzejskih prostorih začeli kuhati, stiskati pomaranče itd., se kot po pravilu ni nihče ali pač redki posamezniki (na tak ali podoben način) lotil same strukture umetniškega polja in logike vpisa v kanoniziran sistem. Toda, če je umetnost lahko kuhanje, potem je to lahko tudi konstrukcija umetnostnega sistema, toliko bolj, ker za to v zgodovini umetnosti obstajajo predsedani,« je prepričan Vogelgnik.

Gre za načrtno vzpostavljane sistema/konteksta njihovega lastnemu početju. Med zamerke tega štejem, da njihovo enomesečno bivanje v Moskvi, kjer so organizirali predavanja številnih ruskih in slovenskih teoretikov in pogovore s takojšnjimi umetniki. Ključni teksti so bili kasneje v uredništvu Ede Čufer izdani v knjigi NSK ambasada Moskva. Irwini namreč menijo, da je sestavni del ukvarjanja z umetnostjo poleg produkcije artefaktov tudi njihova

teoretska umestitev in organiziran posredovalni (torej institucionalni) sistem. Če je res, da lahko zatrdimo, da je na Vzhodu ves čas obstajala relevantna umetniška produkcija, pa je tudi res, da sta oba druga elementa še vedno izrazito podhranjena. »Če se hočemo resno ukvarjati z umetnostjo, moramo poskrbeti tudi za te segmente, ki nikakor niso le zunanji, dopolnilni, temveč notranji in za samo umetnost konstitutivni elementi. Konstruiramo si kontekst kot artefakt.«

Umetniki kot kustosi?

Za projekt East Art Map so izbrali in zbrali 20 eminentnih kustosov, umetnikov in teoretikov umetnosti z različnih območij Vzhoda, ki so jim – na podlagi posebnega vprašalnika – posredovali imena desetih, po mnenju vsakega od povabljenih kustosov, najpomembnejših umetnikov oz. umetniških dejanj. Čeprav ne obstaja splošni kanonizirani pregled umetnosti Vzhoda, je hkrati res, da v vsakem prostoru obstaja nekakšen tihi konsens o tem, kaj so ključni premiki v umetnosti določenega prostora. Večino sodelujočih kustosov Irwini poznajo osebno in profesionalno, kot rezultat dolgoletnega delovanja na prostoru Vzhoda. Vsi so se odzvali in poslali svoje predloge s komentarji.

»Nismo le preprosto 'zamenjali vlog' in prevzeli naloge kustosa, temveč v isti sapi vztrajamo na poziciji umetnika, ki svoj lastni čas ne prepusti v upravljanje nekomu drugemu.«

Predstavitev umetnosti Vzhoda ni bilo tako malo. V čem je torej njihova akcija sveža, originalna?

»Obstajajo številne predstavitve vzhodnoevropske ume-

tnosti, vendar so večinoma parcialne, vezane na določeno nacijo ali temo. Veliko njih nam je bilo tudi v pomoč. Tako gledalcem kot tudi samim umetnikom ob pogledu na vzhodno umetnost namreč manjka osnovna orientacija, ozaveščena celota. Ni bazičnega sistema, ki bi omogočil celostno sliko, strukturo, mrežo, sistem. Zato se naš projekt ne ukvarja s poglobljeno in detajlno obravnavo posameznih umetnikov in parametrov, temveč nas zanima bazična slika celote, sistem.«

Zgodovina v živo

Projekt bo mogoče nadgrajevati, saj je revija le del procesa, skozi katerega naj bi se umetniški projekt trasiranja ali mapiranja počasi spremenil v orodje. Prav to, torej konkretna uporaba sistema, je končni cilj umetnikov. V bližnji prihodnosti bo njihov projekt predstavljen na medmrežju, kjer se bo lahko zainteresirani posameznik vključil v konstruiranje zgodovine v živo, tako da bo nadomestil v sistem vključenega umetnika z drugim, v kolikor bo spremembo ustrezno utemeljil in dokumentiral. Internet stran pripravlja ekipa RenderSpacea, ki so skupaj s Pristopom pokrovitelji tega dela projekta.

East Art Map bo izšel tudi v obliki cederoma, katerega poskusna verzija je bila predstavljena pred pol leta na razstavi Museutopia v muzeju Karl Ernst Osthaus v Hagnu. Transformacije, do katerih bo privedla diskusija na internetnem strežniku, bodo vnešene v knjigo East Art Map, ki je zadnja faza projekta. V njej bo objavljenih več kot 200 izbranih del, ki so nastala od leta 1945 do danes, s spremljajočim komentarjem.

Jelka Šutej Adamič

Iz revije *New Moment*: East Art Map

Balkan na umetniško – provokativnem? – zemljevidu – Vlado Martek je eden od umetnikov, ki z delom USA-BALKANS (svila na papirju, 22 x 30,5 cm, 1996) sodeluje pri projektu Irwinov in New momenta East Art Map (Zemljevid vzhodne umetnosti).